

Sygn. akt VI ACa 1436/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Tomasz Pałdyna

Sędziowie: SA Agata Zając (spr.)

SO del. Grzegorz Tyliński

Protokolant: sekretarz sądowy Olga Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

przeciwko T. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt XXV C 1526/16

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie drugim i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1436/17

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank SA w W. wniósł od zasądzenie solidarnie od R. J. i T. J. na swoją rzecz kwoty 266 994,78 zł z odsetkami umownymi w wysokości 10% rocznie od 14 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty, kwoty 6 832,18 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, kwoty 13 502,44 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kwoty 90 zł.

Sąd Rejonowy (...)w L.23 maja 2016 r. wydał nakaz zapłaty, uwzględniając roszczenie w całości.

Pozwany T. J. wniósł w imieniu własnym oraz żony sprzeciw od nakazu zapłaty, wnosząc o uchylenie nakazu.

Sąd Rejonowy (...) w L.postanowieniem z dnia 25 lipca 2016 r. przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu (...) w W.. Sąd ten postanowieniem z dnia 21 września 2016 r. przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie.

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie wobec R. J. oraz oddalił powództwo przeciwko T. J..

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pomiędzy poprzednikiem prawnym powoda a pozwanymi 10 września 2007 r. została zawarta umowa kredytu hipotecznego nr (...). Strony w §22 umowy przewidziały możliwość jej wypowiedzenia. Pozwani w sposób nieterminowy regulowali swoje zobowiązania z tytułu spłaty rat kredytu. Pismem z 13 sierpnia 2015 r. bank wypowiedział R. J. umowę kredytu. Korespondencja zawierająca to pismo została skierowana do pozwanej na adres z umowy i została awizowana 26 sierpnia 2015 r., zaś zwrócona do nadawcy 10 września 2015 r. Pismem z 13 sierpnia 2015 r. bank wypowiedział T. J. umowę kredytu. Korespondencja zawierająca to pismo została skierowana do pozwanego na adres z umowy i była awizowana 27 sierpnia 2015r., zaś zwrócona do nadawcy 11 września 2015 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zważył, że wobec nieprzedstawienia przez pozwanego T. J. pełnomocnictwa do działania w imieniu pozwanej R. J., sprzeciw został skutecznie złożony jedynie przez T. J., a postępowanie wobec R. J. należało umorzyć na podstawie art. 355 § 1 k.p.c.

Odnosząc się do zasadności dochodzonego przeciwko T. J. roszczenia Sąd Okręgowy, przywołując zapisy umowy kredytowej dotyczące wypowiedzenia umowy (§22 umowy) oraz obowiązku wskazywania przez kredytobiorcę adresu do doręczeń (§24 umowy), przyjął że adres wskazany przez pozwanego w umowie jest adresem zameldowania pozwanego i pod tym adresem odbierał korespondencję sądową. Tym samym brak podstaw do zastosowania regulacji „przesłania ze skutkiem doręczenia” ustalonej w §24 ust 1 umowy, a zastosowanie znajdują zasady ogólne dotyczące doręczania przesyłek rejestrowanych tj. §37 i §34 rozporządzenia Ministra (...) z 29 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego przesyłki, zgodnie z którymi jeżeli w chwili doręczania przesyłki rejestrowanej stwierdzono nieobecność adresata lub innych osób uprawnionych do jej odbioru, zawiadomienie o próbie doręczenia przesyłki rejestrowanej operator wyznaczony pozostawia w oddawczej skrzynce pocztowej adresata, a bieg terminu odbioru rozpoczyna się od dnia następnego po dniu doręczenia zawiadomienia. Mając na uwadze wskazane przepisy rozporządzenia Sąd Okręgowy przyjął, że skoro informacje o awizo pozwany otrzymał 27 sierpnia 2015 r., a 14-dniowy termin na odbiór korespondencji liczy się od dnia następnego po awizo, to do 11 września 2015 r. (28 sierpnia +14 dni) przesyłka powinna być na poczcie z możliwością jej odbioru przez adresata, a najwcześniejszym jej możliwym zwrotem powinien być 12 września 2015 r. W ocenie Sądu Okręgowego, w zaistniałej sytuacji nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytowej łączącej strony. Tym samym wymagalne są jedynie należności przeterminowane, których kwoty ustalenie nie jest możliwe.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo i podnosząc zarzuty:

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie wybiórczego, a nie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, jak również dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia oceny dowodów poprzez pominięcie niezbędnej do rozstrzygnięcia, istotnej części materiału dowodowego w postaci: umowy kredytu, wypowiedzenia umowy kredytu pozwanemu T. J. wraz z dowodem awizowania;

- błędów w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez sąd I instancji, iż 14-dniowy termin na odbiór awizowanego wypowiedzenia umowy kredytu przez pozwanego T. J. to 11 września 2015 r., a zatem najwcześniejszym dniem zwrotu wypowiedzenia umowy przez pocztę winien być 12 września 2015 r., podczas gdy pozwany miał 14-dniowy termin na odebranie awiza do 10 września 2015 r., tym samym przesyłka mogła być zwrócona przez pocztę najwcześniej 11 września 2015 r.;

- naruszenia art. 230 k.p.c. polegające na jego niezastosowaniu i uznaniu, że przesyłka awizowana powinna być zwrócona nie wcześniej niż 12 września 2015 r., podczas gdy pozwany w ogóle nie udowodnił, iż próbował odebrać przesyłkę ostatniego dnia;

- naruszenia art. 61 § 1 k.c. przez przyjęcie, że pozwany nie został skutecznie zawiadomiony o wypowiedzeniu umowy kredytowej.

Powód wniósł o zmianę wyroku w punkcie drugim i uwzględnienie powództwa w całości, w stosunku do pozwanego T. J., ewentualnie o uchylenie wyroku w części objętej zaskarżeniem i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie, o ile zmierza do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne są prawidłowe i Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne. Sąd Okręgowy dokonał jednak błędnej oceny w zakresie skuteczności wypowiedzenia umowy kredytowej, a tym samym dopuścił się naruszenia art. 111 § 1 k.c. w związku z §37 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra (...) z 29 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego.

Zgodnie z §37 ust. 1 i 3 ww. rozporządzenia przesyłki pocztowe operator wyznaczony wydaje adresatowi w placówce oddawczej w terminie 14 dni, a termin ten liczy się od dnia następnego po dniu doręczenia zawiadomienia. Jako, że rozporządzenie szczegółowo reguluje tylko początek biegu terminu, to do jego liczenia znajdzie zastosowanie przepis ogólny prawa cywilnego tj. art. 111 § 1 k.c. Nie było w niniejszej sprawie sporne, że zawiadomienie o otrzymaniu przesyłki zostało pozwanemu doręczone w dniu 26 sierpnia 2015 r., a zatem zgodnie z §37 ust. 3 rozporządzenia termin 14-dniowy na odebranie przesyłki rozpoczął bieg dnia 28 sierpnia 2015 r. Mając to na uwadze stwierdzić należy, że ostatnim, czternastym dniem tego terminu, był 10 września 2015 r. Zgodnie bowiem z art. 111 § 1 k.c. termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia. Z kolei 11 września 2015 r. był piętnastym dniem terminu i przesyłka mogła zostać zwrócona już w tym dniu, a nie jak błędnie przyjął Sąd Okręgowy, oczekiwać jeszcze na odebranie. Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art. 111 § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. W niniejszej sprawie dniem, który nie był uwzględniany przy obliczaniu terminu był 27 sierpnia 2015 r., a więc data awizowania przesyłki, zaś dzień 28 sierpnia 2015 r. był pierwszym dniem biegu terminu, i przy uwzględnieniu faktu, że sierpień liczy 31 dni, dniem czternastym – ostatnim dniem, w którym pozwany mógł przesyłkę odebrać - był dzień 10 września 2015 r. Zwrot przesyłki dokonany w dniu 11 września 2015 r. był zatem prawidłowy. Błędne obliczenie przez Sąd I instancji biegu terminu do odbioru przesyłki zawierającej wypowiedzenie umowy, skutkowało błędnym przyjęciem, iż nie doszło do skutecznego wypowiedzenia. Skoro przesyłka pocztowa oczekiwała na odbiór prawidłowo, przez 14 dni, zgodnie z wyżej powołanym rozporządzeniem, to należy przyjąć, że pozwany mógł się zapoznać z treścią oświadczenia woli o wypowiedzeniu umowy kredytowej i stosownie do treści z art. 61 § 1 k.c. jest ono skuteczne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe uchybienie doprowadziło do nierozpoznania przez Sąd Okręgowy istoty sprawy. Wskazać bowiem należy, że mimo iż ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe, to jednak nie są one wystarczające dla oceny zasadności powództwa, a treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, iż ocenie Sądu I instancji podlegała tylko kwestia skuteczności doręczenia wypowiedzenia umowy kredytowej. Sąd Okręgowy oddalił bowiem powództwo, nie dokonując ustaleń i rozważań odnoszących się do merytorycznej zasadności powództwa, stosunku prawnego istniejącego między stronami i skutków związanych z wypowiedzeniem umowy kredytowej.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 186/12, LEX). W systemie apelacji pełnej w świetle art. 386 § 4 k.p.c. jako zasadę przyjąć należy kontynuowanie postępowania dowodowego w toku rozpoznania apelacji. Również stwierdzenie w toku kontroli instancyjnej nierozpoznania sprawy co do istoty, nie powoduje obligatoryjnego uchylenia zaskarżonego wyroku, a jedynie możliwość wydania takiego orzeczenia. Wskazuje się w orzecznictwie i judykaturze, że także w sytuacjach opisanych w tym przepisie Sąd odwoławczy zachowuje kompetencję do kontynuowania postępowania dowodowego i wydania orzeczenia co do istoty sprawy, w tym także ewentualnego orzeczenia reformatoryjnego.

Granicę tej możliwości upatruje się we względach wynikających z obowiązku zachowania praw gwarancyjnych stron procesu związanych z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności. Zatem w sytuacji, gdy merytoryczne rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego w okolicznościach sprawy powodowałoby zachwianie prawa do poddania orzeczenia kontroli instancyjnej, zasadne jest wydanie orzeczenia uchylającego zaskarżony wyrok.

Niewątpliwie istota niniejszej sprawy dotyczyła zasadności głównego żądania pozwu tj. żądania zapłaty należności wynikającej z umowy kredytowej, a ustalenie czy doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy stanowiło jedynie jedną z przesłanek oceny tego żądania. Rozpoznanie istoty sprawy wymagało jednak od Sądu Okręgowego zbadania, czy twierdzenia powoda znajdują uzasadnienie w przedstawionym przez niego materiale dowodowym oraz rozpoznania zarzutów pozwanego zgłoszone w sprzeciwie. Dla rozpoznania istoty niniejszej sprawy konieczne było dokonanie oceny, czy wypowiedzenie umowy kredytowej było uzasadnione, a należność kredytowa, zgodnie z zapisami umowy, stała się w całości wymagalna, a także czy prawidłowo obliczono wysokość zadłużenia. Istotna w tym kontekście jest również ocena czy zawarte w umowie kredytowej uregulowania nie zawierały w sobie klauzul niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Zgodnie bowiem z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., postanowienie takie nie wiąże konsumenta, co w orzecznictwie interpretuje się jako bezskuteczność z mocy prawa, która musi zostać wzięta pod uwagę przez Sąd z urzędu (zob. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, LEX). Konieczność zbadania abuzywności postanowień umownych wynika także z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącego wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który nakłada na Państwa Członkowskie obowiązek zapewnienia, że "nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków". Trybunał Sprawiedliwości stoi na stanowisku, że dla zapewnienia należytej efektywności dyrektywy sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelował brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą. (zob. np. zob. wyrok TSUE z dnia 21 kwietnia 2016 r., C-377/14, E. R., H. R. przeciwko F. a.s., LEX).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zakres rozpoznania sprawy przez Sąd Okręgowy, który odniósł się jedynie do skuteczności wypowiedzenia, uzasadnia zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c. Konieczne jest bowiem dokonanie ustaleń faktycznych dotyczących bezpośrednio merytorycznej zasadności powództwa, a następnie dokonanie oceny prawnej tych ustaleń. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że dokonywanie takich ustaleń oraz ocen po raz pierwszy w toku postępowania apelacyjnego godziłoby w zasadę dwuinstancyjności. Sąd II instancji musiałby po raz pierwszy w toku postępowania dokonać opisanych wyżej ustaleń dotyczących istoty sprawy, w zakresie zasadności wypowiedzenia umowy, wymagalności, czy wysokości należnego świadczenia. W wyniku powyższego strony zostałyby pozbawione możliwości weryfikacji zgodności z prawem zapadłego rozstrzygnięcia za pomocą zwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest apelacja.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd pierwszej instancji przede wszystkim dokona prawidłowych i wyczerpujących ustaleń odnośnie dochodzonego przez powoda roszczenia. W tym celu przeprowadzi postępowanie dowodowe w zakresie niezbędnym dla ustalenia opisanych wyżej okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia – na podstawie wniosków dowodowych zaoferowanych przez strony, mając również na uwadze rozkład ciężaru dowodu wynikający z przepisu art. 6 k.c. Następnie Sąd meriti dokona oceny prawnej powyższych ustaleń pod kątem zgłoszonych żądań. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd pierwszej instancji winien także dokonać oceny czy zawarta umowa zawierała klauzule niedozwolone, a jeżeli tak to czy skutkuje to bezwzględną nieważnością całej umowy, czy też bezskutecznością jej poszczególnych zapisów.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 108 § 2 k.p.c.